

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Kirje OKM/4/592/2015

Asia: Lapin yliopiston ja Sosnet-verkoston erityisavustushakemus erikoistumiskoulutuksen kehittämiseen

Koulutusala:	Sosiaalityö, yhteiskuntatieteellinen koulutusala
Erikoistumiskoulutuksen nimi:	Erikoissosiaalityöntekijäkoulutus
Päävastuullinen hakija:	Lapin yliopisto (Sosnetin koordinaatioyliopisto)
Mukana olevat yliopistot:	Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto ja Turun yliopisto

Koulutuksen tausta ja tarve

Sosiaalityö on tärkein yliopistollista koulutusta edellyttävä asiantuntijatehtävien kokonaisuus sosiaalialalla. Yhteiskunta- tai valtiotieteiden lisensiaatintutkintoon johtava erikoissosiaalityöntekijän koulutus (120 op) on vastannut sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusperusteisen kehittämisen vaatimukseen. Tätä koulutusta on järjestetty vuodesta 2000 lukien erillisen lainsäädännön turvin (Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista 794/2004; Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä ja erikoistumiskoulutuksista 568/2005). Erikoistumiskoulutuksen lainsäädännön uudistus mahdollistaa pitkään toteutetun koulutuksen edelleen kehittämisen.

Lisensiaatintutkintoon johtava erikoistumiskoulutus on toteutettu sosiaalityön koulutusvastuuyliopistojen yhteistyönä valtakunnallisen yliopistoverkosto Sosnetin perussopimuksen perusteella, joka uusittiin rehtoreiden allekirjoituksin vuonna 2010. Koulutuksen tavoite on tutkivaan työotteeseen perustuvan erikoisosaimisen ja alan käytäntöjen tieteellisen perustan vahvistaminen. Valintakriteerinä on ollut kahden vuoden työkokemus sosiaalityöstä sekä sosiaalityöntekijän ammatillinen pätevyys (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005; 3 §). Koulutus on käynnissä viidellä erikoisalalla:

- Lapsi- ja nuorisosiaalityö (neljäs koulutusryhmä 2012–2015)
- Kuntouttava sosiaalityö (neljäs koulutusryhmä 2013–2016)

- Marginalisaatiokysymysten sosiaalityö (neljäs koulutusryhmä 2013–2016)
- Yhteisösosiaalityö (kolmas koulutusryhmä 2012–2015)
- Hyvinvointipalveluiden erikoisala (toinen koulutusryhmä 2012–2015)

Koulutuksen opiskelijat työskentelevät kuntien sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä yksityisen ja kolmannen sektorin palveluissa. Työn ohessa suoritettavaan koulutukseen on otettu vuosien 2000–2014 aikana yhteensä yli 300 opiskelijaa ja 96 opiskelijan opinnot jatkuvat edelleen. Kunkin erikoisalan sisäännotot yliopistoihin ovat olleet yhteensä 18 tai 24 opiskelijaa, ja ne on toteutettu neljän vuoden välein. Koulutukseen on ollut runsaasti hakijoita, ja tehdyn arviointitutkimuksen (Hietamäki & Kantola 2010) perusteella koulutus edistää hyvin sosiaalityön erityisasiantuntijuutta, alan tutkimusperusteista kehittämistä sekä opiskelijoiden työuria. Koulutusohjelman päättäneistä on valmistunut noin 70 %.

Erikoissosiaalityöntekijäkoulutus on tarpeen kansalaisten saamien palvelujen laadun turvaamiseksi, alan tutkimusperustaisuuden vahvistamiseksi ja jotta erikoisasiantuntijuuden avulla voidaan vastata vaikeisiin ja monimutkaisiin lastensuojelun, päihdekierteiden, yhteiskunnallisen eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ongelmiin. Koulutuksen kehittäminen on aiheellista myös sosiaalityön toimintaympäristön voimakkaiden muutosten johdosta. Niitä ovat kansalaisten hyvinvoinnin riskien muutokset, sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuuksien uudistus, kuntien talouden tiukentuminen sekä kansainvälistyminen. Sosiaali- ja terveystalouden integrointiin sosiaalityön tutkimusperusteinen toiminta ja erikoisosaaminen on entistäkin tärkeämpää, ja palvelujen asiantunteva johtaminen ja uudistusten tehokas läpiviemi ovat avainasemassa. Uuden sosiaalihuoltolain määrittelemiä vaativia asiantuntijatehtäviä ovat mm. hyvinvointisuunnitelmien ja -raporttien laadinta, elinolosuhteiden seuranta sekä rakenteellinen sosiaalityö. Maaliskuussa 2015 hyväksytyt sosiaalihuollon ammattihenkilölain vaatimukset on myös syytä ottaa huomioon koulutusta uudistettaessa. Laissa säädetään sosiaalityöntekijän ammatinharjoittamisoikeuden myöntämisestä ja rekisteröinnistä sekä ammattihenkilöiden ohjauksesta ja valvonnasta. Lain mukaan rekisteriin merkitään tiedot sosiaalihuollon ammattihenkilöiden suorittamista ammatillisista lisensiaattitutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista.

Kehittämishankkeen tavoitteet

Kehittämishankkeen tavoitteena on kartoittaa erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen uudistamisen suunnat, muutosmahdollisuudet sekä yhteistyön toteutuminen työelämän tahojen ja yliopistojen kesken sekä luoda uusi malli koulutuksen toteuttamiseksi.

Valtakunnallisen Sosnet-yliopistoverkoston koordinaatiosta vastaava Lapin yliopisto hakee kehittämisrahoitusta erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen uusia sopimuksia edeltävään valmistelutyöhön. Yhteistyössä ovat mukana kaikki sosiaalityön koulutusta antavat yliopistot: Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistot. Kehittämishanke perustuu kuuden yliopiston rehtoreiden allekirjoittamaan toistaiseksi voimassa olevaan sopimukseen Sosnet-yhteistyöstä ja sen sisältämästä erikoistumiskoulutuksesta. Hankkeen toteutuksesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä on päätetty Sosnetin johtoryhmän kokouksessa 19.3.2015. Kaikki Sosnetin yliopistot ovat vahvistaneet koordinaatioyliopistolle olevansa mukana hakemuksessa (ks. hakemuksen liitteet).

Sosiaalityön koulutusyksiköiden kesken on tarkasteltu erilaisia erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen uudistamisen vaihtoehtoja. Näitä ovat esimerkiksi:

- opintopistemäärältään suppeahko (esim. 30 op) laajuinen erikoistumiskoulutus sosiaalityön eri substanssialueilla sekä sen sisältyminen tutkintoon johtavaan ammatilliseen lisensiaattikoulutukseen tai vastaavan laajuiseen koulutukseen yliopistojen perusrahoituksen turvin (ns. moduulimalli)

- opintopistemäärältään laaja-alainen (esim. 60–80 op) erikoissosiaalityöntekijäkoulutus, joka voitaisiin hyväksyä osana tohtorin tutkintoa tai ammatillista lisensiaatintutkintoa tähän jatkotutkintoon myöhemmin tähtääville ja siihen erikseen valittaville
- edellistä vaihtoehtoa laajempi (esim. 100–120 op) tutkimusperusteinen erikoissosiaalityöntekijäkoulutus, jonka sisällöt ja erikoistumista syventävä tutkimustyö voidaan sisällyttää haluttaessa lisensiaatin tai tohtorintutkintoon
- muut vaihtoehdot.

Erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen rakenteen ohella koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin, työelämäyhteistyön muodot, erikoisalojen opetussisällöt ja nimet sekä yliopistojen keskinäinen yhteistyö ja työnjako on perusteltua tarkistaa.

Selvitettäviä kysymyksiä ovat:

- Sosiaalityön eri erikoistumisalojen koulutustarve ja erikoistumisalojen pääsisältöjen määrittely ja nimeäminen
- Opintojen tehokas kytkentä työelämän tarpeisiin
- Koulutuksen rakenne, laajuus, toteutusmallit ja opiskelijavalinnat
- Koulutuksen järjestämisen valtakunnallinen yhteistyö ja yliopistokohtainen toiminta
- Koulutuksen tuottaman erityisasiantuntijuuden osoittaminen
- Erikoistumiskoulutuksen suhde tutkintoon johtavaan jatkokoulutukseen (ammatillinen lisensiaatintutkinto ja tohtorin tutkinto)
- Koulutuksen sopimusjärjestelyt
- Yhteistyömahdollisuudet muiden alojen erikoistumiskoulutuksiin, esimerkiksi Psykonet
- Rahoitusvaihtoehdot.

Kehittämishanke sisältää kaksi osaa: A) Työelämätahojen tarpeet, odotukset ja yhteistyö ja B) Yliopistojen sopimukset, sitoutuminen ja yhteistyökysymykset. Työelämän koulutustarpeiden selvittämistä varten keskeisten sidosryhmien edustajille toteutetaan kyselyt ja hyödynnetään muun muassa Delfi-menetelmää. Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen kehittämisestä järjestetään valtakunnallinen seminaari elokuussa 2015. Sosiaalityön koulutuksessa on jo olemassa kiinteät alueelliset työelämäverkostot, joissa organisoidaan alueellisia työpajoja. Valtakunnallisella tasolla työelämäyhteistyöhön kutsutaan mukaan Kuntaliitto, Sosiaalijohto ry, ammattijärjestö Talentia, sosiaalialan osaamiskeskukset, Huoltajasäätiö, erikoispsykologikoulutuksesta vastaava Psykonet sekä muita tahoja. Yhteistyötä tehdään lisäksi ministeriöiden, Unifi ry:n sekä yliopistojen kesken.

Kehittämishankkeen toteutus

Kehittämishankkeen sisältämien selvitysten toteuttavat Lapin yliopistoon ja Tampereen yliopistoon määräaikaisesti palkattavat selvityshenkilöt 1.6.–30.11.2015 välisenä aikana. Selvityshenkilöiden tueksi nimetään työelämän, Sosnetin johtoryhmän ja erikoistumiskoulutuksen työvaliokunnan edustajista muodostuva seurantaryhmä. Erikoistumiskoulutuksen professorit ja yliopistonlehtorit ovat aloittaneet keväällä 2015 alueelliset keskustelutilaisuudet sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen kehittämisestä.

Lapin yliopisto hakee 65 400 euroa selvityshenkilöiden kuuden kuukauden palkkauskustannuksiin sekä työelämäyhteistyön edellyttämien kuulemisten aiheuttamiin kustannuksiin. Hankkeessa tehdään määrärahan siirto, joka on maksimissaan 22 299,72 euroa, Tampereen yliopistolle selvityshenkilön palkkaus- ja matkakuuluihin.

Sosnet, Erikoissosiaalityöntekijäkoulutus budjetti

	Tampereen yliopisto		Lapin yliopisto		Yhteensä
Henkilöstökustannukset	0,87	9 996,00	0,836	15 421,50	25 417,50
HSK	55 %	5 497,80	53 %	8 173,40	13 671,20
YK	67 %	10 380,85	69 %	16 280,48	26 661,33
Matkat, selvityshenkilöiden ja seminaariin osallituvien matkustuskustannuk- set		2 000,00		10 000,00	12 000,00
Muut kustannukset, valtakunnallisen työelämäseminaa- rin kustannukset				4 000,00	4 000,00
Kustannukset yhteensä		27 874,65		53 875,37	81 750,02
Rahoitus OKM 80%		22 299,72		43 100,30	65 400,02
Oma rahoitus 20%		5 574,93		10 775,07	16 350,00
Rahoitus yhteensä		27 874,65		53 875,37	81 750,02

Selvitystyön pohjalta laaditaan malli erikoissosiaalityöntekijäkoulutuksen järjestämiseksi sekä valmistellaan uuden lainsäädännön mukaiset sopimukset.

Rovaniemellä 1 / 6 2015

Jukka Mäkelä
Vararehtori

Jorma Puuronen
Suunnittelupäällikkö